

út at koyra

Úr bilasøgu Føroya - 3. partur:

- Tá 11 bilar vóru í Havn

Í 1926 var vegur millum Havnina og Velbastað-Kirkjubø tikið í nýtslu. Trupulleikar vóru við brúnni um Sandá, men stórir áhuga var fyri at koyra hesa longu útferð - út Havn til Kirkjubýggjar

Christian Jensen av Sandi, ið hevði koyrt bil í Keypmannahavn, flytur til Havnar og fær sær bil fyrst í 1924. Hesin bilur er ein Ford persónbilur, hvar lítillast kundi setast á.

Christian var vanur við at koyra bil, og hevur nokk koyrt skjótari, enn havnarmenn hildu verða ráðiligt - tí nakað seinni skrivur »Havnarmaður« lesarabrev í Tingakrossi undir yvirskriftini:

Bilkoyrsrla

»Í Havn, tá teir tveir ungu Havnarmenninir fingur sær fyrstu bilanar, ið hava verið mongum bentir t. d. við torvkoyring og losning av varum at tað mundi fara at vera illa til at koyra við hesum vognum í okkara trøngu og krongluta gøtum. Men tað gamla orðið sigur: *Fram kemur hann, ið hólga fer*; tað hóskar um Hannis og Júst og teirra bilkoyrsrl, tí tað skulu teir fáa: teir lagaðu seg eftir viðurskiftunum. Ongatíð hava teir koyrt ov hart, og dúgliga hevur bilin brølað líka eins um tað hefur verið fram eftir eini longri ella styttri gøtu ella aftan fyri húsahorn. Fólk hevur altíð verið varskógva í góðari tíð. Tí er tað harmuligt, at ein nú skal kenna tað óttamikilt at ferðast í gøtum, síðan ein fremmandur maður kom hagar í vetur við sínari bil, ið koyrir við nógv meira ferð enn hinir, og eftir minum og nógvum tykki brølar alt ov lítið. Tað sigist, at hann koyrir við lógligari danskari ferð, og tað kann gott vera, men hvat hjálpir tað okkum? Tað er munir á gøtumum harniðri og her bæði til vidd og longdar. Havnin er nú einaferð ikki Keypmannahavn.

Eg haldi, at hesin maður átti at farið meira hólga fram, so mikið sum tað hevur verið sagt við hann, emn eg siggi ikki, at tað hevur gjørt nakran mun. Eg vil tí ígjøgnum »Kross-

Gomul mynd av Kongabrunni í Havn. Uttast til høgru sæst skráin, har fyrsti bilurin varð fluttur í land í 1922. Miðskeiðis í myndini sæst Olavstova, sum enn stendur í sama stað millum Tryggingina og Stephansonshús. Trappan til vinstri í myndini er har, trappan hjá Tryggingini nú er

in" biðja hendan nýggja mannin um at saktu ferðsina, tí sum hann nú koyrir, er tað ov mikið hettisligt at lata størri børn ganga úti og spæla og enn meira, tá tey eru smá. Um dagarnar gekk ein rúgva av stórri og smærri børnum og spældi uttan fyri hjá mær, tá hann kom koyrandi við tí nógvu ferð omaneftir. Eg ornaði um skallan av ótta fyri børnum, men ansin, sum tey vóru, sluppu tey sær burtur, tó at brølini vóru ógviliga fá.

Tað er ikki nógv, eg havi nýtt bilin hjá hinum báðum, men hvørja ferð eg skal hava bil, fari eg til Júst, tí eg vil ikki hava slíkan mann til hjálpar, sum ikki vil fara hólga fram, tá ið viðurskiftini eru slík í gøtum, sum tey eru, og kanska fáa mín part av atvoldini í, at ein vanlukka hendir av harðligari framferð.

Havnarbilarnar hava verið hentar, og fólk hevur verið væl umgingið av teimum báðum monnum, so mær tykist ikki, at vit hava nakran ársaka til annað enn at veita teimum tókk.

Brúgvín um Sandá boðin út

Bilurin hjá Christian Jensen, vanligi nevndur Christian Sandingurin, varð einstakt bilur í Havn, ið er skrásettur hetta árið. Møguliga hevði Christian henda bil við sær, tá hann flutti til Føroyar.

Fyrst í 1925 verður loyvi

givið at koyra torv eftir tí, ið liðugt er av vegnum Tórshavn - Kirkjubø. Brúgvín um Sandá var ikki gjørd, so koyrt mundi verða gjøgnum ána. Hetta árið verður arbeidd upp á gerð av brúnni boðið út. Fimm tilboð koma inn. Lægstur er Vilhelm Tórshheim, sum fær arbeidd.

Í 1925 koma trýggir bilar aftrat til Havnar, har annar er ein ambulanca til Hospitalið.

Tingakrossur skrivur í februar 1926:

Vegurin Havn - Velbastað - Kirkjubø vígdur

»Sunnudagin koyrdu heilir tveir bilar fullir av fólkum fyrstu ferð frá Havn til Kirkjubø. Tað gekst heldur vónaligt; í stóðum var vegurin so bleitur, at fólk ið mátti fara av vagnunum og draga teir eftir sær.

Somuleiðis er vordid við vegnum Sólmundarfjørð - Fuglafjørð, og kannska øðrum við. Tað verður tí bert í terraveðri um summarið og í frosti, at hesir vegir verða nýtandi til koyrsu.

Vikuna eftir verður skrivað:

»Í síðsta blað var sagt frá fyrstu bilferðini eftir Kirkjubøvegnum og brekinum, ið forðaði ferðini.

Hesin breki, ið lítið hevur uppá seg at bota um, er tó eitt undantak: vegurin er annars allur steinsettur og er ein hin besti í Føroyum.

Okkurt hevur verið við brúnni um Sandá, tí í juli 1926 verður brúgvín stongd sambært lýsing hjá V.B.V.

Í oktober er brúgvín opin aftur. Tingakrossur skrivur:

»Bilferðslan millum Havnina - Velbastað - Kirkjubø, ið soleingi hevur verið forðað av hesi vanlukku brúgv, er umsiður aftur komin í rætt lag. Brúgvín sigst nú at skula halda til ævugar tíðir.

Fyrsta bilframsýning

Wenzel Petersen og Vilhelm Nielsen, ið høvdu umboð fyri Ford, hava fyrstu bilframsýning í 1927 - framvistur verður ein 11/4 ton Ford lastbilur - hetta er í nýggjum hølum í Kopargøtu.

Í 1928 skrivur Dimma-lætting um bilferðir og prisir:

»Bilferðirnar Havn - Velbastað - Kirkjubø byrjaðu 1. hvítusunnudag og tilsamans vóru flutt o. u. 40 ferðafólk. 2. hvítusunnudag var ikki farandi vegna vátveður. Ætlanin er at gera hesar ferðir hvønn sunnudag, ið víðar.

Igjár varð byrjað bilferðir til hospitalið og sanatorið í vitjunartíðini kl. 3-5; hesar ferðir verða framvegis gjørdar hvønn gerandisdag frá »Vaglinum«; prisurin er 30 oyru til hospitalið og 50 oyru til sanatorið - hvønn vegin.

Prisurin til Velbastaðar er lækkaður niður í 1 kr. og tíol Kirkjubýggjar niður í 1,50 kr. hvønn vegin fyri vaksin.

Eisini verða útferðir gjørdar, t. d. stendur tann 22. sept í 28:

»Udflugt»

»Efter Invitation av »Havnar bilfelag«, har de thorshavnske Typografer i Søndags været en Biltur til Kirkebø med »Bilfelag-ið's« ny, store og udmærkede Vogn af Chevrolet-Typen. Under et kort Ophold i Kirkebø besøgte man bl. a. »Sverrisholu«. Hr. A. Brend, som jo er »Havnar bilfelag's« primus motor, fortjener Tak for sin store Elskværdighed.

Nú eru 11 bilar í Havn Bilarnir verða nú fleiri - Dimma skrivur í september 1928:

»Nye Biler. Med ss »Island« kom en ny Chevrolet Sedan Personbil for 5 Passagerer til Havnar Bilfelag. I en nær fremtid faa Havnar Bilfelag en ny Lastbil og vil da have e Biler. Just Sivertsen har 4 Biler, Chr. Jensen 2 Biler og Hospitalet 1. Der er saaledes for Tiden 11 Biler her i Byen.

Í Føroyum eru tá um 40 Bilar.

1930 skrivur Sjóður Pæterson í Tingakrossi:

Nummar á bilurnar

»Eg loyvi mær at spyrja yvirvaldið; politimestarin ella hvør ið annars hevur ráðið yvir bilkoyrsrluni, um teir ikki kundi fingið útint, at hvør bil fær sitt nummar, nú hesi akfør eru vordin so nógv í tali. Tað hendir ikki sjáldan um

hetta mundi, at hagarprotur o. fl. ikki verða lokaðu eftir tær, og ikki ber væl til at kenna bilurnar av tierri ors.k. at tær einki nummar hava.

Í vón um at hetta verður framt sum skjótast.

Eftir hesum eru nummar-pláturarnar ikki komnar í brúk.

Kunnu nú koyra skjótari

Í 1930 verður koyrilógin broytt soleiðis, at koyrast kann skjótari uttan fyri bý og bygd - lastbilar kunnu nú koyra 20 km/t, meðan persónbilar hava loyvi til at koyra 30 km/t.

Í bygðum øki er ferðin tann sama sum fyrr fyri alla koyring; 15 km/t. Eginvekt og samlað vekt verður hækkað ávikavist frá 1.000 til 1.850 kg. og frá 2.000 til 3.000 kg. Serloysi kann verða givið til bussar, sum í mesta lagi viga 3.000 kg og við fólk 6.000 kg.

Í januar 1931 verður ein partur av vegnum út á Argir og brúgvín um Sandá har útboðin.

Í 1931 setur kommunustýrið eina tíð forboð fyri koyring á Argjavegnum. Tað sigist, at í fleiri ár skuldi loyvi fáast frá kommunustýrinum til at koyra eftir Argjavegnum.

Í 1932 sæst av lýsing, at koyrandi er til Hoyvíkar - men tá vegurin er privatvegur, er bert loyvt fólk í Hoyvík og Hvítanesi at koyra her.

Eisini verður heitt á fólk um at lata portirni aftur.

Savnað saman tilfærð hevur Hergeir Petersen í Havn